

PATIËNTEN INFORMATIE

Logopedie bij kinderen met onvloeierende spraak Stotteren

**MAASSTAD
ZIEKENHUIS**

een santeon ziekenhuis

Door middel van deze informatiefolder wil het Maasstad ziekenhuis u informeren over logopedie bij kinderen met onvloeiende spraak, ook wel stotteren genoemd. Wij adviseren u deze informatie zorgvuldig te lezen.

Wat is logopedie?

Logopedie houdt zich bezig met gehoor, eten, drinken, stem, taal, spraak en andere communicatieproblematiek. Door middel van een anamnesegegesprek, observatie en onderzoek kan worden vastgesteld om wat voor type stotteren het gaat. Aan de hand daarvan kan de logopedist diverse acties ondernemen; indirecte logopedie (adviezen aan ouders en omgeving), indirecte- en directe therapie (zowel adviezen aan ouders en omgeving als behandeling van het kind) of doorverwijzing naar een stottertherapeut.

Normale niet-vloeiendheden

Het komt veel voor dat een kind van drie à vier jaar woorden herhaalt en hapert in zijn spreken. Dit haperen is een normaal voorkomend verschijnsel in de ontwikkeling van een kind. Het kind wil namelijk goed praten, de zinnen net zo goed formuleren als de volwassene maar dat lukt nog niet. Kinderen mogen tijdens het leren van hun spraak en taal wel eens aarzelen, woordjes herhalen of de zin opnieuw beginnen. Deze normale niet-vloeiendheden klinken meestal rustig en ontspannen, er lijkt weinig zorg te bestaan bij het kind. 'Mag... mag... mag ik nog een een koekje?' of: 'Als we naar... eh... ik wil ook naar oma... en dan...'. Deze niet-vloeiendheden gaan vaak vanzelf weer over. Heel belangrijk is uit het bovenstaande te begrijpen: 'het kind is het zich niet bewust'. Wie constateert dat het kind stottert? Nooit het kind zelf, altijd iemand uit zijn omgeving: bijvoorbeeld ouders/verzorgers of de juf op school. Hij kan het zich wel bewust worden, maar dan altijd door reacties en/of goedbedoelde aanwijzingen uit zijn omgeving. Door een goede houding van de omgeving kan deze vorm van haperen vanzelf verdwijnen.

Adviezen voor de omgeving van het kind met niet-vloeiendheden

- Accepteer het haperend spreken en geef het kind de ervaring dat aan het spreken ‘plezier’ verbonden is. Naarmate zijn woordenschat zich uitbreidt en hij zijn spraak beter onder controle krijgt, kan het haperen verdwijnen. Wel is goed te weten, dat het zeker drie maanden maar ook veel langer kan duren voor het over is.
- Laat het kind niet merken dat u bezorgd bent over de manier van spreken.
- Noem het kind geen stotteraar, beschouw het als een normaal kind, dat op dit moment blijkbare moeilijkheden heeft met zijn/haar spreken.
- Kijk het kind aan als het praat en laat door uw gezichtsuitdrukking merken dat u belang stelt in wat het zegt en dat u het fijn vindt met hem/haar te praten.
- Vermijd dingen te doen of te zeggen die een bovenmatige druk op uw kind uitoefenen wat goed praten betreft.
- Geef hem/ haar het goede voorbeeld door uw eigen spraak rustig te houden.
- Leer hem/ haar geen trucjes of maniertjes om zijn moeilijkheden te verminderen of te doen verdwijnen.
- Probeer niet hem/ haar over te halen in gezelschap van vreemden of bezoekers te praten. Laat hem/ haar dat alleen doen als hij/ zij dat zelf wil.
- Stel hem/haar geen vragen die een lang antwoord eisen. Stel uw vragen zodanig, dat duidelijke korte antwoorden mogelijk zijn.
- Als het kind iets zegt waaruit u opmaakt dat het hem/haar hindert dat hij/zij niet goed praat, stel hem/haar dan gerust en vertel hem/haar dat iedereen het wel eens moeilijk vindt om te praten.
- Als een kind opgewonden en vlug een belevenis wil vertellen en door zijn/haar enthousiasme over woorden struikelt, help het kind dan met een vraag of een inleidend zinnetje.
- Een kind komt uit school, wil een belevenis vertellen, moeder heeft op dat moment geen tijd. Zij zegt dan: ‘straks mag je het vertellen’.

Kom deze belofte dan ook na en neem zelf het initiatief, wacht niet tot het kind daar nog eens om vraagt.

- Bestraf het haperend spreken niet.
- Beloon het haperend spreken niet. Bijvoorbeeld: Ieder lid van het gezin heeft het recht zijn ervaringen te vertellen. Wanneer het kind haperend iemand probeert te onderbreken, hoeft niet iedereen gelijk stil te zijn en naar hem te luisteren. Ook voor hem/haar geldt: 'iedereen op zijn beurt'.

Voorbeeld

Clara van vier jaar verkeerde in de periode van het haperend spreken, die normaal in de ontwikkeling voor kan komen. Moeder maakte zich zeer ongerust en ging Clara steeds verbeteren, liet haar zinnestelsel over zeggen. Hierdoor werd de aandacht op haar manier van spreken gevestigd, en na een jaar stotterde Clara echt.

Stotteren

Als u hoort dat uw kind de woorden als het ware 'breekt' zou dit kunnen wijzen op beginnend stotteren. Stotteren is het herhalen van klanken, lettergrepen of woorden. Daarbij kan het voorkomen dat de stem of adem stopt, tijdens het uitspreken van een klank. In het algemeen gezegd: 'stotteren is een uiting van spanning'.

We horen dan bijvoorbeeld:

- Herhalingen van delen van woorden zoals: 'poe... poe... poes' of van klanken, bijvoorbeeld: 'p... p... p... poes', of soms een 'ù'-klankje tussen de eerste twee klanken, bijvoorbeeld: 'pù... pù... pù... poes.' Deze herhalingen klinken vaak snel en onregelmatig;
- Verlengingen: 'mmmmmag ik een koekje' of 'mááág ik een koekje'. Soms gaat de stem van het kind in toonhoogte omhoog, dit is een teken van spanning op de stembanden. Vergelijk het met een viool: een snaar wordt aangespannen en de toon gaat omhoog;
- Blokkades of vastzitten op een woord, soms is de spanning op een woord duidelijk hoorbaar: 'gg... oed,' soms is er wel spanning, maar

horen we niets;

- Stotteren verplaatst zich van minder belangrijke woorden naar de belangrijke woorden: eerst: ‘Als..als..als...we naar... na... na... naar oma gaan’ en in een later stadium: ‘Gggggaan we nou nog naar de spù... spù... speeltuin?’

Meestal is herhalen minder ernstig dan verlengen en verlengen weer minder ernstig dan blokkeren. Helaas zijn blokkades soms minder goed hoorbaar, waardoor ze niet altijd opgemerkt worden. Wees hierop verdacht en kijk goed naar uw kind, u kunt spanning vaak wel zien: knippen met de ogen, wat spanning in de hals, een fronsje.

De mogelijke oorzaak

Op dit moment neemt men aan dat stotteren een zogenaamde ‘timingstoornis’ is: het kind is onvoldoende in staat om op het juiste moment de juiste spieren op de juiste manier aan te sturen. Stotteren is een stoornis die een kind in aanleg kan hebben. Van alleen de aanleg gaat een kind meestal niet stotteren. Omstandigheden, het karakter van het kind, reacties van anderen en ervaringen spelen allemaal een rol in de eventuele verdere ontwikkeling van stotteren.

Bij een kind met een aanleg voor stotteren kan stotteren door verschillende omstandigheden uitgelokt worden. Zo kunnen allerlei emoties en gebeurtenissen het stotteren versterken: angst voor school, een verhuizing, een feestje of jarig zijn.

Emoties geven vaak verwarring, het plannen van spraak en taal geeft daarop problemen. Emoties zorgen ook voor een verhoging van spierspanning. Beide reacties zorgen ervoor dat stotteren kan optreden of verergeren.

Ook de spraak- en taalontwikkeling zelf kan het stotteren oproepen. Als deze problematisch verloopt, neemt de onzekerheid tijdens het spreken toe. Stotteren neemt vaak toe bij het gebruik van langere zinnen

en moeilijke woorden. Sommige kinderen beginnen niet eens aan die langere zinnen, omdat ze voelen dat ze daar niet uit kunnen komen.

Vreemd genoeg kan ook een snelle taalontwikkeling het stotteren oproepen. Er zijn jonge kinderen die heel veel en heel moeilijke dingen kunnen zeggen of willen zeggen. Ze willen hun leeftijd, lijkt het wel, vooruit zijn. Deze kinderen roepen bij de volwassen luisteraar ook reacties op. Het is immers leuk om een kind zo goed te horen praten en we doen dan al snel mee en stellen onze eisen, onbewust, ook hoger. Een heel begrijpelijke reactie, maar wij kunnen op die manier de 'race' in de ontwikkeling in en misschien, ongewild, het stotteren versterken.

Hoe de omgeving reageert heeft ook invloed op de ontwikkeling van stotteren.

'Haast' werkt bij het kind vaak averechts: snel antwoord moeten geven, er niet tussen kunnen komen, geen (spreek) tijd krijgen, maar ook: veel antwoord moeten geven op vragen of vaak moeten vertellen in een gezelschap. De druk kan soms wel erg hoog worden. Opmerkingen als 'Praat eens langzaam' of 'Haal eerst eens diep adem' versterken onbedoeld het gevoel bij het kind dat het kind het niet goed doet. Het wordt dan nog faalangstiger en gaat nog meer zijn best doen. De behoefte aan nog meer trucjes en handigheidjes wordt groter, dus de 'binnenkant' van het stotterprobleem kan verder groeien.

Hoe gaat het kind met zijn stotteren om? Hoe reageert het op 'iets nog niet goed kunnen'? Niet ieder kind is gelijk. Stelt het zichzelf erg hoge eisen? Hoe makkelijk raakt het gefrustreerd als het iets (nog) niet kan? Sommige kinderen gaan huilen. De eigen reacties, het stotteren uit de weg gaan, kunnen zo het stotteren zelfs in stand houden. Langzamerhand kunnen angst- en schaamtegevoelens gaan groeien en kan het stotteren ernstiger worden. Ook jonge kinderen kunnen opmerkingen maken als: 'Ik kan het niet zeggen,' of: 'Ik weet het niet

meer.' Stotteren wordt nu een serieus probleem.

Verwijzing naar een logopedist

U heeft een verwijzing nodig van de huisarts. Afhankelijk van uw ziektekostenverzekering kunt u ook zonder verwijzing een afspraak maken.

Vragen

Als u na het lezen van deze folder nog vragen heeft, stelt u ze gerust aan uw huisarts of logopedist.

De informatie in deze folder is belangrijk voor u. Als u moeite heeft met de Nederlandse taal, zorg dan dat u deze folder samen met iemand leest die de informatie voor u vertaalt of uitlegt.

The information in this brochure is important for you. If you have any difficulties understanding Dutch, please read this brochure together with somebody who can translate or explain the information to you.

Bu broşürdeki bilgi sizin için önemlidir. Hollandaca dilde zorlanıyorsanız, bu broşürü size tercüme edecek ya da açıklayacak biriyle birlikte okuyun.

Informacje zawarte w tym folderze są ważne dla Państwa. Jeśli język niderlandzki sprawia Państwu trudność, postarajcie się przeczytać informacje zawarte w tym folderze z kimś, kto może Państwu je przetłumaczyć lub objaśnić.

المعلومات المتواجدة في هذا المنشور مهمة بالنسبة لكم. إذا كنتم تواجهون صعوبة في اللغة الهولندية،
إحرصوا حينئذ على أن تقرأوا هذا المنشور بحضور شخص ما، الذي يترجم لك المعلومات الواردة فيه
أو بشرحها لكم.

Maasstad Ziekenhuis
Maasstadweg 21
3079 DZ Rotterdam

T: (010) 291 19 11

I: www.maasstadziekenhuis.nl / www.maasnik.nl (kinderwebsite)

I: www.maasstadziekenhuis.nl/mijn (patiëntenportaal)

